

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általunk a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt. 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: *szerdán este és szombaton este.*
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, Kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Az installáció.

Lezajlott a várvavárt nap, az új főispán Fiáth Pál báró hivatalosan elfoglalta a megye s a város főispáni székét. A fejtelenség állapot kellemetlenségén túl vagyunk és a kedélyeket az ünnepélyes beiktatás lelkes örömei után, nyugodt megelégedés tölti el.

Az új főispán belépése a legrokon-szenvesebb tüntetések között zajlott le, és a közönség e lelkes tüntetést midőn szívesen elbőlegzte az új főispánnak, nem bánhatta meg, mivel Fiáth Pál báró már első fellépésével beigazolta, hogy ezt a tüntető szeretetet megérdemli, mivel fellépésével beköszöntő szavaival igazolta, hogy ő valóban olyan ember, a minőnek a hír őt jelezte: pártatlanul igazságos ember, a kinek legtöbb ambíciója az, hogy a legfelsőbb bizalom által kezébe tett hatalmat a közérdekre nézve hasznosan érvényesítse és minden téren biztosítsa a becsületet és igazságos közigazgatást.

Ennél nemesebb ambíció főispánt el nem tölthet.

Szokásos volt az mindég, s úgy van az országban mindenfelé, hogy a főispánok beiktatásuk alkalmával fényes és kevésbé fényes beszédekben ígérenek sok jót és szépet. A legtöbb ígéret azonban, csak fület csábító szó marad, a lelket felemelő tett elmarad. A legtöbb mikor az ígéretet

teszi, már akkor tudatában van annak, hogy ígéretét nem fogja beváltani.

Nem is az a legfontosabb tehát, hogy az új főispán mit mondott, hanem az hogy milyen egyéniség maga a főispán. Egy olyan embernek az ígérete, mint Fiáth Pál báró, sokkal súlyosabb teherrel nehezedik a serpenyőre. Nem olyan ember a ki szavakkal játszik. Egész multja, egész egyénisége biztosíték arra nézve, hogy ő komoly megfontoltsággal tette ígéreteit, és a mit ígért azt be is fogja váltani.

Sokaknak feltűnt és sokan rossz néven vették, hogy saját politikai elveit hangoztatta. Nekünk ez jól esett. Hiányzott volna a megkívántató őszinteség a szavaiból, ha ezt elhallgatta volna. Ugy is tudta és tudhatta mindenki, minő politikai elvei vannak. Hogy ezt férfias nyíltsággal kifejtette, ez nagyon helyes volt. Ez az őszinteség biztosíték arra nézve, hogy a ki maga becsüli a saját politikai elveit, tisztel-tben fogja tartani a másokét is. A szavakkal való diplomatikus játszás nem férhet meg egy olyan férfiu jellemvonásában, mint a minő Fiáth Pál báró.

Soha talán olyan nehéz viszonyok között nem vette át a főispáni hatalmat, jogokat és kötelezéseket, mint az új főispán. De viszont alig volt még főispán, ki az általános szeretetnek s a közbizalomnak olyan nagy tőkével kezdte volna meg működését mint Fiáth Pál báró.

Es az új főispánnak már most belé-

pése napján megjósolhatjuk, hogy rövid időn át tapasztalni fogja, hogy ez a város mennyire tud a nemes érzésű a közügyért harcoló emberekért lelkesedni. Megfog győződni, hogy ez a mi nehezen barátkozó bizalmatlan népiünk, ha egyszer meggyőződött, hogy valaki érdemes rokonszenvére, mennyire tud szeretni.

Az eskütétel napján csak azt kívánjuk neki, hogy ennek a városnak és megyének polgársága mindég olyan őszinte szeretettel gondoljon reá, mindég olyan lelkesedéssel vegye őt körül mint ma beiktatásának ünnepélyén!

Előkészületek a fogadtatásra.

Az egész város már a reggeli órákban talpon volt. Az egész hosszú utvonat mentét, a melyen át a főispánnak haladnia kellett a program szerint, ellepte az ünnepi rubába öltözött közönség.

A megyeházának s a városházának díszítését már tegnap befejezték.

A megyeház nagy lépcsősarnokát délszaki növényekkel tették vonzóvá, míg a nagy tanácsteremnek karzatát részben nemzeti színű, részben pedig a vármegye zöld-sárga színű drapériáival vonták be. Ugyanolyan színű apró zászlók voltak elhelyezve díszítés gyanánt a karzat korlátain, valamint hasonló színű nagy zászlók lengtek a megyeház hatalmas épületén is.

A városházának ódon épületének kapualja valóban pártatlan látványt nyújtott. A bejáratot

A szellemi élet fejlődése.

— A „Fejérmegyei Napló“ tárczája. —

Írta: **Dr. Demjanovich Emil.**

Ha olvassuk Vörösmarty ragyogó költészetét, ha ösmérjük Galilei nagy lángelméjét, akit az egyszerű templomi zászló-bojt mozgása indított oly fontos és világra szóló tan megállapítására, mint az inga mozgások törvénye s az ebből levont egyéb pozitív tételek: önkéntelenül eszünkbe jut, mi az, ami egyes világhírű csoda-elméjű embereket annyira megkülönböztet a többi halandóktól?

Köznapis szólásmód, hogy valakire azt mondjuk: ez nagy eszű ember; pedig talán néha nincs igazunk benne, mert már az is imponál valakinek, ha józan okoskodás és megfontoltság lát egy másik ember cselekedeteiben. Az is igaz, hogy olyan ember alig van, ki minden tudomány-szakban kiváló, mivel a tudomány végtelen, az emberi elme pedig gyarló és véges. Igaz, hogy némelykor igen könnyen dobáló-zunk azzal, hogy valakire reá mondjuk: kiváló esz. De bajos is a határt megszábní arra nézve, hogy hol végződik a közepesúség.

Az orvosok nagyon fősvények a kiváló esz elismerésében akkor, ha csak az illetőnek egyéniségét vizsgálják, mert önkéntelenül is arra néznek, hogy az a kiváló elme hol van elhelyezve, t. i. az illetőnek koponyája, arczkifejezése milyen. Most látom, hogy nem tudok anélkül írni, hogy elő ne hozzam az anatómiát!

Minekünk ez az abc első betűje s most az egyszer nem is lehetünk el egy kis „szaraz“ bonczani előismeret nélkül, így kezeznél a „szaraz“ dolgot fűszerezni egy kis érdekesebbnek ígérkező fejlődéstannal.

Az emberi ész a koponyában elhelyezett agyvelőben van; hogy mily fontos szerv az agy, arról elég, ha azt említem, hogy a természet jó eleve igyekezett azt biztos helyre helyezni el; t. i. adott védelmére erős csontokat, melyek, miután többé-kevésbé megközelítik a gömb-alakot, egyuttal s ezáltal az ellenállási képességet is fokozzák, miután egyszerű physical tény, hogy egy gömb-alaku test erősebb ellenálló képességgel bír, mint egy hosszú csont. Ma már annyira ismerjük az agy finomabb szerkezetét és működését, hogy pontosan tudjuk az egyes emberi cselekedetek és mozgások központját az agyban meghatározni, azaz orvosilag szólva azt localizálni. Sok fáradság, kísérlet által (természetesen nem emberek, de az emberhez közel álló u. n. magasabb foku miveltéssel bíró majmok voltak erre a célra az ősréngetegből kivadászva és a tudósok által kísérletezésre használva) most már tudjuk a beszéd, érzelmek, mozgások, szellemi képesség stb. helyét, azaz orvosilag szólva, centrumát. Nagyjában az agy féltekéből áll, melyeken barázdák és tekervények vannak; az egyes tekervényeknek megvan a külön nevök, egyuttal pedig ez arra is való, hogy az orvosok tudják egymást megérteni, ha egy bántalmat akarnak az agyban jelezni. Az agyféltekék a szerint vannak elnevezve, a mint azok az agy-

ban vannak elhelyezve, tehát a homlokcsont alatt fekvő homlok-lebeny, a halántéksont alatti halánték-lebeny, a nyakszirt alatti nyakszirt-lebeny stb. Az egyes agyféltekék egymástól elválasztva u. n. összekötő hidak által közlekednek egymással.

Az agy maga szürke és fehér állományból áll; a szürkében vannak az idegsejtek és magvak, melyek magokból sugárszerű képleteket bocsátanak ki, az u. n. idegszállakat, melyek ezután folytatódhatnak tovább végrendeltetésük felé. Ezeknek lefutása s különösen végződése az egyes szervekben vagy izmokban igen bonyolódott, úgy, hogy arról nem is érdemes itt szólni, mert az a mi közleményünkben úgy sem bír fontossággal. Az agy folytatását nyeri a gerince-agyban, ahol ép úgy van szürke és fehér állomány s a honnan szintén indulnak ki idegrostok, természetesen valamivel vastagabbak. Még tudunk kell azt is, hogy az egyes idegek felosztlanak érző és mozgató idegekre, az elnevezés attól függ, hogy az idegek érzést vagy mozgást közvetítenek-e, azonfelül vannak u. n. kevert idegek is, a hol az egyes idegekben vagy pedig annak törzsében vannak mozgató és érző rostok.

Nézzük el a kis csecsemőt! Nézd maga elé, legfeljebb a világosságot veszi észre, s egész tekintete elárulja, hogy a külvilágról kevés tudomást szerze. Legfőbb mozgását képezi, hogy mindent a mit megkaparíthat, a szájába dug, miután az összes életcselekvése az évs, s miután azt szereti, hát gyakran meg is teszi. De bajos is ilyenkor elképzelni azt, hogy im

a város színeivel, vörös-kék díszítéssel vonták be. Ugyanígy színek képeztek a kapualjnak menyeretét s a háterét. A falak friss fenyőgalyakkal voltak tökéletesen beborítva; ugyan- csak fenyőlevelek borították be a padlózatot is. A tanácsteremhez vezető lépcsőre szőnyeget terítettek, a folyosót pedig egész kis kertté varázsolták a szobnól szobnól déli növényekkel.

De ünnepi kinézést öltött magára a pályaudvar is, a melynek ugy a folyosója, mint első osztályú váróterme nagyon izlésesen volt fel-díszítve.

Reggel 8 óra után már egyik fogat a másik után rohogott ki a pályaudvarhoz, ahol a perront egészen ellepte a főispán fogadására kivonult nagyszámú közönség. A közönség között ott voltak:

Gróf *Nádasdy* Ferencz v. b. titkos tanácsos, id. gróf *Zichy* János, ifj. gróf *Zichy* János, gr. *Csiráky* Antal, gr. *Csiráky* László, ifj. gr. *Zichy* Nándor, gróf *Zichy* Aladár, *László* Miklós, gróf *Eszterházy* László, gróf *Nádasdy* Tamás, gróf *Jankovich* László, gróf *Jankovich* Tivadar, báró *Trauttenberg* Frigyes, *Tallán* Vilmos, br. *Mansdorff* Géza, *Kalocsay* Alán, gróf *Festetics* Benno, *Meszleny* Benze, *Meszleny* Pál, *Meszleny* Lajos, *Gremperger* István, *Nagy* Gyula, *Lás* Gyula, *Verebi Végh* István, *Fidák* Imre.

Zichy Nándor gróf levélben üdvözölte a főispánt és távollmaradását kimentette.

A küldöttek között voltak:

Pestvármegye képviselőjében *Benicsky* Lajos alispán jelent meg; *Veszprémmegye* küldött-ségét *Kolossváry* József főjegyző vezette és annak tagjai között volt *Vajda* Ödön zirczi főpát, *Jánosy* Ágost kanonok, *Hunkár* Dénes, *Óváry* Ferencz és *Purgly* Sándor orsz. képviselő, *Kolossváry* Kálmán, *Bibó* Dénes, *Ihász* Lajos, *Szalatkay* István, *Takács* Dénes és *Kenessey* Miklós.

Tolnármegye képviselőjében megjelentek *Széchenyi* Sándor főispán vezetése alatt *Döry* Pál alispán, *Wosinszky* Mór esperes-plébános, *Döry* Jenő, *Satankovánszky* János, *Vizsoly* Ákos és *Tóth* Ödön vármegyei bizottsági tagok.

Komáromvármegye részéről ott voltak: *Sárközy* Aurél főispán vezetése alatt *Ghyecz* Dénes alispán, *Szombathelyi* Győző kir. tanácsos, *Fessty* Béla orsz. képviselő, *Öndödy* Pál, *Horváth*

itt a bölcsőben fekszik esetleg egy jövendőbeli — pénzügyminiszter! Pedig abban a kis koponyában meg van már minden alap vetve arra, hogy azon építkezze, egykor egy hatalmas szellemi épületet rakjunk reá! A kis csecsemő 3 hónapos koráig egy élő lény ugyan, de aki még annyira sem vszi észre a vele történőket, mint egy kifejtet gorilla majom. Nem sokára észreveszszük, hogy egy eleje tartott fényes tárgyat szemével követ, de hogy mennyire öntudatlanul történik ez, s mily kevés még itt az öntudat, csak gondoljuk meg, hogy ép ugy nyujtja kezét a fénylő hold, mint egy fényes csörgő után. Lassanként meg is hallja a mi körülötte történik, ez azonban csak az élet 5—6-dik hónapjában van, mert bár a halló szervben megvan minden arra, hogy a hangokat a központhoz vezesse, de nincs meg benne az öntudat is, hogy arról tudomást szerezzen. Hát még mily nehéz a beszéd! A mint hangot halló szervével tudomásul veszi, most még hiányzik nála az agynak azon fejlődési foka, hogy a megfelelő idegeket hozza mozgásba, a melyek a gégehez és nyelvhez futnak és ott a hang képződésére szolgáló őrít vagy zörejt előidéznek. Hogy könnyebben értessem meg magamat, egy példát hozok fel. Most például tollamból kifogyott a tinta, tehát be kell mártanom; ez reám nézve egy ingerületet képez, a mely agyamban egy bizonyos központot ingerületbe hoz; innen az ingerület az idegeken végig szalad a kar mozgató izmaihoz, a melyek a kart mozgásba hozzák, s hogy én ép a tintatartóba mártom tollamat s nem a hamutartóba, ezt már megint az én öntudatomnak köszönhetem. Vagy pedig látok egy lovat, pillanatszerűleg a szemem, annak fénytörő közegein keresztül a látóhártyán

Géza, *Erdélyi* Gáspár főjegyző, *Pöcze* János főszolgabíró, *Konkoly-Thege* Lajos járásbíró és *Szalay* Pál esperes-plébános. *Komárom város* részéről pedig *Tútray* József kir. tanácsos polgármester, *Domany* János főjegyző, *Sárkány* Ferencz főkapitány és *Tuba* János országyűlési képviselő.

A fogadtatás.

A főispánt hozó személyvonat pár percznyit kését, mert utközben, minden állomáson nagy számú közönség fogadta az új főispánt, a kit a legnagyobb lelkesedéssel üdvözölt újá-ban a megye közönsége.

Martonvásáron nagy küldöttség élén *Szűts* Jenő váli főszolgabíró üdvözölte a főispánt, a ki szíves szavakkal köszönte meg a lelkes ovációzt.

Nyéken várta az új főispánt, *Fidák* Pál bárót *Kálmán* Vincze a székesfejérvári járás főszolgabírája s üdvözölte őt a járás nevében.

Kévszel fél tíz óra előtt rohogott be a zöld folyondárral és apró nemzeti színű zászlókkal csinosan felszított mozdonyu vonat a székesfejérvári pályaudvarra. A vonatról le-szálló főispánt lelkes éljenzés fogadta minden felől.

A megye közönsége nevében *Verebi Végh* István üdvözölte a főispánt.

Méltóságos Főispán Ur!

Fejérvármegye törvényhatósága örömmel ragadja meg az alkalmat azon pillanatban, mikor Méltóságod a főispáni széket elfoglalandó először lépett e területre, — örömteljes üdvözlétet kifejezni. Örömmel tesszük ezt s nem hivatalos tisztelettel, melyet Méltóságod magas állása megkíván, hanem benső tisztelettel és rokonszenvvel, azon rokonszenvvel, melynek gyökerei visszanyulnak a multba s mely Méltóságodnak családi nevével összeköttetésben van. Mi a két testvér-törvényhatóság előjezzük azon bizalmat, a melyre szükség van, hogy nehéz hivatásának meg-fel lehessen. Fogadja azon óhajunk kifejezését, hogy itt kedves otthonat találjon s hogy törekvéseiben s tetteiben a legszebb hazafiás jutalomban részesüljön. Isten hozta!

A szónok szavait dörög éljenzés kísérte. A köcsag furgós kalpagok a magasba emelkedtek s perczekig tartott a szíves óvácezió, a

melyet a főispán meghatottan fődetlen fölvel hajlongva fogadott.

Az éljenzés lecsillapultával a főispán a következő beszéddel válaszolt:

Önök szívesek engem ezen óségi koronázási város területén üdvözölni, mikor megjelenek az Önök körében, hogy ó cs. és kir. ap. Felsője kegyéből Fejérmegye és Székesfejérvár szab. kir. városa főispánjává kinevezetté, a főispáni széket elfoglaljam. Ezen szíveséggel fogadják halás köszönetemet, mely szívemben mély gyökert vert, melynek most csak szóval tudok kifejezést adni, de mely fokozni fogja azon tevékenységemet, melynek kizárólagos czéjja ezen megyei és városi törvényhatóságnak anyagi és szellemi fejlődését előmozdítani.

Már szent István első király ideje óta ezen megyének és városnak kiváló szerep jutott a magyar nemzet történelmében. Itt koronázták a királyokat. Itt mértek igazságot az évi törvénynapokon. Hány-szor volt e megye és város területe a tatárjárástól addig, míg lerázta e haza a török rabigát, dicső haditetteknek helyszíne, hol legjobbjaink sírjai lettek melegéja a további küzdelemhez szükséges vezetésnek, míg annyi harc és balsors után a nemzet a kardot harcra készen ugyan, de a hüvelybe tehetve, hogy a béke áldását élvezze és munkásságával megteremtse a nemzet biztonságának és fejlődésének alapfeltételét: a törvényes államrendet.

En Önök közé jövök, hogy ezen törvényes államrend fentartására felügyeljek, hogy az önkör-mányzatot ellenőrizzem, hogy öröködjem az állami közigazgatás érdekei felett.

Ezen eljárásomban iránytű lesz a törvény és az igazságosság, melyet egyenlő mértékkel fogok osztani mindenkinék, tekintet nélkül vallásra, párt-állásra és osztálykülömbörségre.

Alkalmam lesz a mai napon a közönség előtt kinyilatkoztatni, hogy főispáni állásommal járó nehéz kötelességnek mily módon szándékozom megfelelni. Itt mégis sok feladatim közül egyet kívánok kiemelni, mert erre igen nagy súlyt fektetek:

En a szabadelvű pártunk vagyok hive. Helyes-lem annak elveit és iparkodni fogok ezen elveknek érvényt szerezni, de csakis a törvény szigorú megtartása mellett. Más politikai pártéhoz tartozó hon-polgárnak politikai jogu előttem ép oly sérthetetlen, mint saját politikai jogom, és részemről a törvénynek ugyanazon védelmében fog részesülni. De törekvésem lesz a társadalom együttműködésére szükséges társadalmi egyetértést fentartani, mert nagy harcokba és nagy áldozatokba került ezen magyarországi társadalmat, mely rendelkezre volt osztva és ez által fel-

A mint halló érzékeiről is vesz tudomást, szereti a csengő játékszer, mert ez neki oly ingerületet képez halló szerve számára, hogy szívesen igyekszik azt ismétlni. Bármilyen sirás közben a csörgő hangjára egy pillanatra oda figyel, mert az neki új, s agya felfogja már azt a hangot, elhelyezi, hogy a legközelebbi alkalommal, a hang újra jelentkezésekor, az agyból előrántsa a hozzá társult öntudat képét. Midőn a gyermek már több szót tud biztosan kiejteni, általában a megfelelő képze-teknek megvan a biztos helyük s ezt minden egyes alkalommal fel is használja.

Minden tárgyról a mit látunk, tapintunk, van az agyban egy kép, mely mindannyiszor megjelenik, val hány-szor azt előhozzák; pl. ha látunk egyszer egy szép templomot ennek képe megjelenik előttünk, valabányiszor az eszünkbe jut; mert az agyban megjelent az első pillan-atban a kép, ez ott megmarad, hogy a kellő időben ezt előrerántsuk. Nem lesz érdektelen telemíteni meg: mindenki tudja magáról, hogy a kisebb korban történetekre jobban emlékszünk vissza mint például a férfikorban történetekre. Öreg emberek ifjúságukról sokat mesélnek, jól emlékeznek vissza még a legosekélyebb eseményre is, de már igen nehezen tudják a tegnapi történeteket elmondani. Megvan pedig ennek az oka. Ifjú korban az agy még nincs túlterhelve mindenféle képzet-kekkel és képekkel, a raktár üres, van hely elég, a friss szerzemény, a friss kép könnyen el-helyezhető s elfér ott. Idővel az ifju sok újat hall, tanul, lát, ezek mind képeznek ott képeket, de miután arra, hogy az ember a mit életében látott vagy tanult, elegendő hely nincs azt mind elhelyezni, a raktárból a feleslegest kiteszik,

oszlóva egy egységes nemzetté összeolvastani. És ha bármi is ezen társadalmat egymás ellen ellenségesen harcoló pártokra osztja és a nemzet egységességét újból megzavarja, akkor e nemzetnek léte az ezerévével be is van fejezve. Egyesíteni minket az ez irányt táplált szeretet és egyenesen minket ezen hódoló szeretet is, melylyel viselkedünk pártkülömbőség nélkül azon fejedelem iránt, ki szent István koronáját oly dicsőn hordja homlokán.

A beszéd után a fogadó közönség az első osztályú várótermen áthaladva a főispánt kocsijárához kísérte.

A bevonulás impozáns kocsisorban történt, melyet Reé István h. főkapitány kocsija nyitott meg. Ezt követte a főispán díszes négyesfogata. A fogatban a főispán mellett Kálmán Vincze főszolgabíró ült. Ezután jöttek a megyei arisztokrácia fogatai, melyeknek sorában méltó felhőnt keltett ifj. Zichy János gróf gyűrűri kettősfogata.

A vasutól vezető hosszú utvonalat ellepte a közönség, míg a házak ablakait többnyire kíváncsi női arczok élénkítették. Mindenfelől lelkes éljenzés hangzott fel.

A megyelüz előtt leszállt a főispán, ugy színtén nagyszámú kísérete. A hatalmas kapu alatt az őz alispán, Huszár Ágost várta a főispánt a megyei tisztikar élén.

„Teljes a mi bizalmunk, — mondotta üdvözölő beszédében az alispán, — mert mi Méltóságodat — ki e vármegye egy régi és köztisztviselőben álló családjának ivadéka, kinek boldog-émlékeztető édesatyja e vármegyének jeles alispánja és országgyűlési követje volt, s ki testvére a most tőlünk eltávozott szeretve tisztelt volt főispánunknak, — nem idegennek, hanem közönségünk valónak vagyunk szerencsések tekinthetni s mindezen drága kapcsok biztosítanak bennünket arról, hogy Méltóságodban a fejedelmi kegy oly férfiut tiltott és vármegye díszes főispáni székébe, kinek bölcs vezetése alatt a vármegye nemcsak régi jó hírnevét fenntartandja, hanem mint a józan haladás és helyes adminisztráció mintaképe fog tündökölni s kiben e vármegyének honfiai erények és érdemekben gazdag nagynevű főispánjainak fényes sorozata méltó folytatást nyerend.“

A főispán meghatottan mondott köszönetet a szíves üdvözléért, kijelentve, hogy örömmel fog együtt munkálkodni a megye tisztikarával,

azaz az új kőeknek helyét adnak a régiek. A régen történt dolgok elmosódnak. Idével el is tűnnek. Ép ezen fordul meg a nagy ész! az, a ki az életében látottakat vagy hallottakat igen soká, talán örökre megtartja elméjében, minden esetre ha egyuttal bizonyos irányban képezte is magát, kiválóbb lesz mások felett.

Mi összefüggés van, kérdezheti valaki, az agy nagysága és a szellemi képesség között? Hát bizony van. De itt nemcsak az jön tekintetbe, hogy az agy legyen súlyára vagy terjedelmére nézve nagy, de az is, hogy az agy milyen. Nem is gondolná senki, hogy a féregszerű tekervények az agyon milyen fontosak! Azok fejlődési fokai, vastagsága, határozott körvonala s természetesen ehhez arányban az egész agy súlya adják meg a nagy eszt. Megvan itt pontosan minden cselekedetnek, beszédnek, szónoki képességnek, zenei hajlamnak stb. a maga külön tekervénye. A bal homlok-lebény egyik tekervénye, mely a nagy anthropolog Brocca után nevezték el, ez a tagolt beszéd centruma; ha ez ép, akkor a beszéd zavartalan és összefüggő, ha ez sérült, nem következik ugyan az, hogy az illető beszélő tehetségét rögtön elveszti, de beálhat az, hogy az egyes tárgyak, fogalmak megjelölésére szolgáló kifejezés az illetőnek nem jut eszébe s mond ugyan szót, de nem a fogalomnak megfelelően, pl. a kutyára azt mondja kenyér, a kenyérré pl. hus. Sokszor megessük, hogy ha nem tudja is a megfelelő szót, de a fogalmat leírja helyeseen. Néha egy fejbeköltintás egy kis kalapáccsal elég erre. Magam észleltem pár év előtt egy ilyen esetet. Egy bérkocsis tréfából a másikat kissé erősebben találta koponyán ütni egy kocsis kenő kulsőccsal; a szerencsétlen összerogyott, eszmé-

miután tudja jól, hogy kitűnőbb tisztikar kevés van az országban.

Azután az üdvözlésre jött megyei notabilitásokkal beszélgetés közben várta be, míg a hosszú kocsisor véget ért s az egész nagy közönség együtt volt.

A vármegye és a város bizottsági tagjai azután gyalog kísérték el a főispánt a városházára, követve az ezernyi nép által.

A városházánál.

Havranek József polgármester a magisztratus, s a városi bizottság élén az ünnepélyes díszbe öltöztetett kapualjban várta a főispánt.

A sötét fenyő galyakkal bevont kapualja tagadhatatlanul nagyon komor kinézésűvé tette a fogadó helyet. A kapualjnak az udvarra nyílló bejáratát deszkafallal zárták el s bevittek a város sötét kék és vörös színeivel. A deszkarepedéseken átütött a tavaszi verőfény s a komor díszítésű kapualj hasonlított egy nagy kriptához.

Havranek polgármester egyszerű fekete magyar ruhában, mellén a vaskorona renddel, várta a főispánt. A régi energikus vonás ezáltal hiányzott arcából. Az egykor oly hatalmas podeszta, kimerült vonásokkal, meghajlott vállakkal várt a város új urára. Szemeiben nyoma sem volt annak az erélyes tűznek, s inkább látszott gyászoló mint ünnepelő alaknak, bár tagadhatatlan, hogy e komor külső igen tiszteltre méltó kinézetet kölcsönzött a polgármesternek.

A többi várakozó urak (a bizottsági tagok közül alig volt jelen tíz) szintén nyomott hangulatban sorakoztak, a hallgatag polgármester körül.

Mikor megérkezett a főispán s kíséretében a megye fényes díszmagyar ruhájú arisztokratái, mintha a tavaszi fény felvidította, besugározta volna a kriptaszerű kapualjat. Csak a polgármester és kísérete arcát nem derítette fel az öröm, mintha örökre kihalt volna arcvonásukról, borús arcvonásukról, az őrm mosolya.

letét vesztette, mire magához tért oly zavartan tekintett körül, hogy társai rémülten szállították a kórházba. Itt azután kint, hogy az ütés az u. n. Brocca-féle tekervény felett történt s csakugyan a szegény bérkocsis valóságosan „zöldeket“ beszélt addig a míg egy operáció által meg nem szabadították ettől a bajától.

Az ifjú korban a figyelmes szemlélő már láthatja az egyes irányban fejlődő tehetségeket; a diákok legnagyobb része szívesen tanulja a történelmet, mert ez bár csak elbeszélve tanítatik, mégis apró epizódok közbeszúrása stb. által kedvencz tantárgy. A természetrajz sem lenne oly kedvelt, ha nem tanítanak szemléltető módon. A tanár a mit előad, azt be is mutatja, az ifjú elme látja, a képet az agy felfogja és elteszi; pl. ha láttam én milyen a varjú, akkor bármikor is beszélnek róla előttem, a képzet segítségével magam elé idézem. Milyen jó lenne, ha a matematikát is ugy lehetne előadni, ha ott nem kellene az ismeretlen egyenleteken sokszor órákig eltöprenkedni. De tény, hogy a ki matematikus, az többnyire helyesen és jól gondolkodik is; itt következtetünk, megmásíthatatlan igazságokat látunk, egyik tételből folyik a másik s akkor az nem is nehéz. De bizony mi türelmes, tagadás ehhez is hajlam és tehetség kell s bár száraz ez a tudomány, de a ki szereti annak a legszebb.

Nem tagadhatjuk, hogy a gyermek születésével már magával hoz bizonyos hajlamokat, melyek azután a fűriban kifejlődnek, jó lehet a nevelés és a környezet itt is igen erősen befolyásolják a fejlődést. A világra hozott tehetség és szellem, ha nem mivelletik, elparlagosodnak s a napszámossal egy fokon marad. Már a serdülő ifjában látjuk az előszeretettel bizonyos

Csendes hangon, fáradt gesztusokkal kísérvé mondotta el a polgármester következő üdvözlő beszédét.

Méltóságos főispán ur!

Öszinte szívvel üdvözlöm Méltóságodat Székesfejérvár szab. kir. város közönsége nevében. Üdvözlöm a szomszéd törvényhatóságok küldöttöskének mélyen tisztelt tagjait, kik Méltóságodat fényes, de terhes pályája kezdetén szeretettel követték ez ő város székházának kapuja elé, hogy alkalmunk nyíljék Méltóságodat már küszöbén üdvözölni azon háznak, melyben hivatva lesz Méltóságod jó és balsorsban e város közügyeit vezényelni.

Székházunk kapujának küszöbén fogadjuk Méltóságodat, mint e ház örömmel várt vendégét; mert a név, melyet Méltóságod visel és nemes tulajdonságai, melyek hírből már eljutottak hozzánk, azon alapos reménnyel töltik el keblünket, hogy Méltóságod személyében egy jeles, a közjóért lelkesedő és férfiu erejének teljességével munkálkodó vezért nyertünk, ki ez ő város küszöbén nem romokra lép többé, hanem a haladásnak a volt vezér által bölcsen megjelölt útjára, melyen minden jó és nemesben e közönség lelkesen fogja követni Méltóságodat.

A köteles tiszteleten kívül öröm és lelkesedéssel fogadjuk Méltóságodban az új főispánt, mert az a ragaszkodás és kitüntető tisztelet, melylyel a szomszéd törvényhatóságok Méltóságod iránt viselkednek, biztos zálogát képezik azon hűn táplált reményünknek, hogy a főispáni székbe való legfelsőbb kinevezetése s súlyos viszonyokkal küzdő város közönségére áldást és üdvöt hozk leend.

Az általános öröm, melylyel Méltóságod székházára e városban ünnepeltek, legyen tanúsága igaz örömünknek és ragaszkodásunknak, mely érzelmeink hatása alatt itt, a pálya kezdetén egy szívvél kívánjuk: az Isten hozta, az Isten éltesse Méltóságodat!

A főispán erre következőleg válaszolt:

Nagyságos Polgármester ur! Mélyen tisztelt Közönség! Önök évesek ezen örégi város házá kapujánál fogadni, midőn ő Felsője a király legmagasabb kegye kinevezett főispánna. Önök szívesen a magyar szokás szerint a pitvarban fogadjanak. Én meg a magyar szokás szerint szívesen elfogadom ideiglenesen a vendégszeretetet, és éppen ugy miként tárva nyitva van a város háza ajtaja, tárva nyitva áll az én éjtóm is mindenkinek.

Aztán háttal fordított a polgármesternek és a magisztratusnak, és az utca közönségéhez

tárgyak, tanulmányok iránt; hisz hány gyermeknél lehet előre megmondani, hogy harcias katona lesz. De ne feledjük, hogy ezt ép ugy lehet elnyomni és elterelni ép az ellenkező irányba is. A mint feltudjuk költeni a figyelmet egy tárgyra fogalomra a serdülő agyban, ugy eltudjuk részben a hajlamot is fordítani oda, a hová akarjuk. Későbbi korban azonban ez rendszeren kitör s a gyermekkor orozslán-körmök az ifjubar nem igen nyombatók el.

Ha olvassuk a remek írókat, a gyönyörű nyelvezet bizony eszünkbe jut, hogy honnan szedi elő azt a temérdek szót és kifejezést, a mit egy leirásnál használnak. Ez fejlődik, de tehetség kell hozzá! Meg kell az agyban lenni a természeténél magasabb fejlődési foknak, meg kell lenni annak, hogy a lassanként szerzett fogalom megjelölések meg is maradjanak. Az ember a közönséges életben kevés szót használ, minél intelligensebb, annál több szó áll rendelkezésére; gondoljunk csak például egy hírneves képviselő szókincsére. Talán hihetetlen, de tény, hogy a legnagyobb angol költő, Shakespeare 4000 szóval rendelkezett, mely messze áll tőle csak egy köznap ember is! — Mily rengeteg elme volt az, hogy gondolatainak kifejezésére válogatható temérdek anyagban. Persze ő sem volt gyermekkorában már olyan, mint férfi korában, lassan fejlődött nála, de mégis messze túlszárnyalja az emberi képzelmet az ilyen lángelme. Gondoljunk csak az ugynevezett fejszámolókra! mily rengeteg számokat fejből hamarabb megtehetnek mint más ember a pipirosan. Láttam magam paraszti gyermeket, 11 éves volt, a ki el tudta rögtön mondani, hogy 5 év hány óra és számolásunk nem egye-

intézte szavait. Hangja érczesen csendült föl midőn emeltebb hangon folytatta, mintha azt akarta volna, hogy az egész város meghallja szavait:

„A kinek kérése, panasza van, az jöjjön hozzám, minden kérés, ha törvényes alapon nyugszik, én rajtam nem mulik hanem teljesül. Meg vagyok győződve, hogy a város közönsége a polgármester által tett ígérteit megtartja, a míg én azon az uton járok, melyet a törvény elémbé szab. Ezen utat én nem fogom elhagyni soha, de nemcsak törvényes uton mozgok, hanem igazságot is szolgáltatok szegénynek, gazdagnak, vallás és pártkülönbőség nélkül a mérték ugyanaz lesz.

Aztán ismét a polgármester felé fordulva folytatta:

„Ha ezen az alapon szívesen látnak, örülni fogok, azon fogok örülni, ha megérdemlem az előlegezett bizalmat. Lesz szerencsém kifejezni az irányt, melyet követni fogok. Azt hangsúlyozom, hogy a kötelesség helyemen fog találni. Számítok arra, hogy önök támogatni fognak egész erővel, hogy a közügynek hívei legyenek.“

A székesegyházban.

A városról a főispán a kíséretében levő urakkal együtt a székesegyházba vonult, a melyet már akkor a nagyszámu előkelő közönség egészen betöltött.

Az árvaház növényekéi is kivonultak és két oldalt sorakoztak fel a templomban.

Az egyházi ünnepélyesség a Veni Sancte intonálásával vette kezdetét. A nagymisét dr. Steiner Filöp megyéspüspök celebrálta fényes segédlettel, mely alatt az ének- és zenekar Kneifel Ferencz karnagy vezetése mellett Zsaskovszky-féle B-dur misét adta elő, melynek magánrészeit *Rostagni Flögler* Karola urhölgy, *Vogl Alajos* és *Kneifel Ferencz* énekelte. Betétképen előadott gradualékor Berg-től „O Deus ego amote“, offertoriumkor pedig Stoll-tól „Ave Virgo gloriosa“ melyet *Rostagni F. Karola* urhölgy énekel el *Hermann Ede* solo hegedű játéka és a zenekar kíséréte mellett. A szent mise 11 órakor végződött, mely után a főispán egész kísérétevel a vármegyeházára diszközgyűlésre ment.

zett, erről kérdőre vonva, ő világosított fel arról, hogy szökő év is esvén, tehát az ő számítása volt helyes! S tényleg, míg én csak az egyszerű évekre gondoltam, már ő pillanatszerűleg gondolt a szökő évekre is.

Azt kérdezzük tehát önkéntelenül is, hogy vajlon az agyban megtaláljuk-e az egyes kiváló tulajdonságoknak megfelelő oly elváltozást, hogy más abból az illető egyén jellemére, lángeszére stb. következtessünk? Erre határozottan nem felelhetünk, mert ide vonatkozó vizsgálataink ez irányban nem kielégítőek. Tény, hogy a kiváló emberek agyveleje a középszerűségtől feltűnően eltér; a nagy francia államférfiu Gambetta agyán az orvosok a Brocca-féle tekervényt oly erősen kifejlődve találták, hogy már abból is megtudták volna állapítani az elhunyt kiváló szellemi képességét. Ugyancsak hasonló volt Deák Ferencz agyveleje is, a kinnél elhunyt tudósunk, Leuhossék tanár a legfejlettebb agyvelőt konstataált, a mit hosszú évek során át látott.

A régi szobrokon is látjuk, hogy a homlok igen erősnek van feltüntetve oly szobrokon, a melyek kiváló értelmi tehetségű embereket vagy isteneket ábrázolnak. Zeus mindig erős homloku, egyenes arcú, sűrű szemöldökű szoborként szerepel. Jó megfigyelők voltak, tehát szobraik is mai napig mintaképpül szolgálhatnak.

Ne gondoljuk azonban azt, hogy a nagyfejű ember eo ipso már kiváló ész is! mert könnyen csalatkozunk. A véglegesek mindig valami kóros jelenség kifejezői s a tulságos nagy koponya ép úgy nem mutat nagy észbeli tehetségre, mint a feltűnő kis fej. Előbbinél az

Eszkütétel a megyeházánál.

A vármegyeház közgyűlési termét egészen betöltötte az előkelő közönség, melynek sorában a már említettek kivül ott láttuk *Steiner Filöp* dr. megyés püspököt, *Prifach József* pápai praelatus nagy prépost, *Károly János* és *Husár* — kanonokokat

A karzatot előkelő hölgy közönség foglalta el, a kik rendkívül nagy érdeklődéssel hallgatták végig a főispán beiktatását.

Husár Agoston alispán nyitotta meg a közgyűlést, kiemelve, hogy a közgyűlésnek egyetlen tárgya van a főispán hivatalos beiktatása. Előterjesztette azután, hogy egy bizottság küldessék ki, hogy a főispánt hívja meg a közgyűlésre.

A bizottság tagjai: Gróf *Czirák* Antal *Károly* János, *Koncz Imre*, gr. *Esterházy László* gr. *Nádasdy Tamás*, *Meszleny Benedek*, *Kenessey Gyula*, *Hardy Antal*, *Kovács Sándor*, *Szűts Jenő* dr. *Pick Gyula* felkérve a főispánt az csakhamar a nagyközönség lelkes éljenzése között megjelent a közgyűlésen.

A főispán megérkezése után *Szűcs Arthur* főjegyző felolvasta a főispán kinevezésére vonatkozó leiratot, a mely után a főispán letette az esküt. Az eskütétel után a főispán beléült a vörbárony elnöki székbe, a melyet aztán a főispánnal együtt ősi szokás szerint *Kovács Kálmán* Vincze, *Szűts Jenő*, *Poor Gusztáv* és *Heltay Jenő* fűszolgabírák a jelen voltak dörgő éljenzése közben háromszor a magasba emeltek.

A főispán ezután egy monumentális székfoglaló beszédet mondott.

Történelmi visszapillantást vetett a főispáni állás multjára s annak későbbi átalakulásaira, majd Fejérmegyének a század második felében volt főispánjairól emlékezett meg. Azután áttért a közigazgatás ismertetésére, melylyel kapcsolatosan felemlítette, hogy ő a szabadalvi párt híve. És ekkor a következő nagyfontosságú kijelentést tette:

»Ezzel megállapítottam politikai pártállásomat, de minden pártot a politikai jogok gyakorlatában

a: yban levő folyadék rovására nő a fej, utóbbinél a kis koponyában az agy nem fejlődhetik.

Ifjúkorban az agy ugyszólván pihent állapotban van, ennél fogva könnyen felfogja az elmondottakat. Mi erősíti azonban a szellemi képességet, mint a tanulás. Nem elvetendő az, ha az ifju a költészet remekeit szóról-szóra betanulja, a ragyogó nyelv, a hasonlatok, a leírás mind meg annyi tényező, a mi az elmét élesíti. Akkor, a midőn a természetes képesség meg van, használjuk fel a kedvező alkalmat, mert azzal csak a szellemi képességet fokozzuk. Hány kifejezés új még az elemi tanuló előtt, a mit már a középiskolai tanuló jól fel tud használni; persze azt megtanulta, agyában a képzeteknek megfelelő szót és kifejezést fűlretette, hogy idővel kellőképp felhasználja.

Vannak kivételek ugyan, de csak oly ritkák, hogy ettől eltekinthetünk s ha unalmas cikket befejezem, (Hohó! — mi nem közlünk unalmas cikkeket. — Szerk.) azzal végzem, hogy az ifju elme helyes nevelés, szorgalom, kitartás mellett mindig többre képes, mintha a veleszületett adományt paragon heverteti és kellőleg fel nem használja. Ifju olvasóim igyekezzenek a remek írók és költők műveit olvasni, tanulni, oly kincs ez, a mit az életben soha senki el nem vehet.

Semmit sem vehet el tőlünk a szerencse, csak a mit adott.

*

Nem az a szegény, ki kevéssel bir, hanem a ki többet óhajt.

egyenlő jogvédelemben fogok részesíteni. És kérem a t. bizottsági tagokat, hogy a mai kérdéseknek tárgyalásánál a bizottságban szem elől ne téveszték azt, hogy másnak politikai meggyőződését tiszteletben tartani polgári kötelesség. Küzdjünk egymással, ha politikai nézetünk meg nem egyeznek, fegyverünk legyen érv, suitsunk vele, hadd lássuk, melyik jobb és azt ajánljuk, az állam kezébe a haza szolgálatára; de ne felejtjük, hogy nem ellenségek vagyunk, hanem egy államnak polgárai, kik egy hazát szeretünk imádásig. (Zajos helyeslés.)

De egyszersmind azon kéréssel fordulok a t. bizottsági tagokhoz, hogy közigazgatási ügyek intézésénél ne a politikát, hanem a közigazgatás helyes intézését és végrehajtását tekintsek végcélnek.

A tisztikar hivatásáról beszélt ezután részletesen, s miután kifejtette, hogy teljesen megbizik a megye tisztikarában, a következő kijelentést tette:

»Itt egy szavam van a nagyközönséghez. Hozzám fordulhat kéréssel és kívánsággal bárki, a megyének legszegényebb lakosa is. És ha kérése vagy kívánsága törvény és méltányosság szerint teljesíthető, mindent el fogok követni, hogy az megtörténjék. Ha bárkinek is alapos panasza van a közigazgatás terén, legnagyobb buzgósággal fogom az ügyet megvizsgálni és hatáskörömben intézkedni, hogy a panasz oka megszüntessék. Ajtóm mindenkinek nyitva; minden konkrét esetet figyelemmel fogok kísérni, de memendondákra, ezt hallottam.« »ugy beszélik-re nem adok semmit; a ki az én segítségemet igénybe veszi, az egyenesen tiszta uton járjon, ne pedig görbe salakoson.«

Beszédét a következő szavakkal fejezte be:

»T. bizottság! A közigazgatás nagyrészen függ a szervezettől; de első sorban függ a nemzetnek a közérkölciség iránti érzékétől. A közérkölciség legszorosabban összeköttetésben van a vallással, a vallás iránt fejleszteni és ápolni feladata a hitfelekezeteknek. És ha mondanám, hogy a közigazgatás kielégítő lehet a mostani szervezettel is, azt úgy értem, hogy igen kielégítő lehet, ha minden befolyásos tényező, az állami kormányzat, a törvényhatóság és annak közgei, a hitfelekezetek és a társadalom váltva, egymást támogatva a fennálló törvények tiszteletben tartásával, mindegyik a reá hármlott feladat megoldására törekszik. Ugy mint a haza udve akkor lesz biztosítva, ha a magyar társadalom, mint egységes nemzet egészében és együttesen felséges tényezőjével, a koronával együtt munkálkodik a haza fejlesztésén és felvirágoztatásán. Adja Isten, hogy így legyen!«

A lelkes éljenzés lecsillapultával *Szűts Arthur* megyei főjegyző üdvözölte a főispánt a vármegyei tisztikar nevében s innen az egész ünneplő közönség a városházára vonult.

Eszkütétel a városházánál.

A városi törvényhatóság tagjai teljes számban együtt voltak már, midőn a főispán megérkezett.

A közgyűlés egyedüli tárgya itt is a hivatalos beiktatás volt. A főispán az eskütétel után a városi bizottsági tagok lelkes éljenzése között foglalta el az elnöki széket.

Hosszabb beszédet mondott itt is a főispán, melyből kiemeljük a következő részletet:

»Nem szándékozom a tek. törvényhatóságnak hivatását a közigazgatás vezetése és végrehajtása körül bőven részletezni, magában foglalja ez az egész törvényes államrend zavartalan fentartására vonatkozó intézkedések összességét. A főispánnak a közigazgatásra vonatkozó teendőit sem fogom felsorolni, de igérem és azt meg is tartom, hogy minden hivatalos ténykedésem alapja csak a törvény lesz és annak korlátai között a méltányosság és igazságosság, melyet egyenlő mértékkel fogok osztani, tekintet nélkül vallás, osztály és pártkülönbőségre. Eljárásomban igazságos leszek ugy e város minden lakosa, mint a törvényhatóság minden közgeje és minden tisztviselője irányában. A tisztviselőknak működését éber figyelemmel fogom kísérni és ellenőrizni; elismerésre és tiszteletre, odaadó támogatásra számíthat részemről minden tisztviselő, ki kötelességének tisztességgel megfelel és ezen tiszteletnek és elismerésnek tudni fogok érvényt szerezni a legtágabb téren. A kötelességről való megfeleledkezést torolja meg a törvény, mely kérelhetetlen. Reményilem és hiszem, hogy a bizott-

ságnak lelkes részvéte mellett a közügyekben visszajelzés hivatalos működésben alig lesz lehetséges.

Tartozom a tek. bizottságnak, a törvénynek a főispáni állásra vonatkozó még egy tételét felemlíteni: »A főispán a törvényhatóság élén áll.« En ezt úgy is értelmezem, hogy a főispán köteles minden társadalmi mozgalmat is, mely a közügy javának előmozdítására irányul, teljes erejéből támogatni.

Tek. bizottság! A helyes közigazgatás és ugy hiszem, hogy ezt el lehet érni a közigazgatás mostani szervezetével is, egyenletit és elkészíti azon tét, melyen az állampolgár zavartalanul folytathatja polgári keresetét; de, hogy a munka áldásdus is legyen, hogy a munkának gyümölcsét a munka arányához mérten szedhesse, ehhez a társadalom egészséges összműködése is szükséges; mely egyedül képes a nemzetet továbbra is fentartani akkor, ha az egész nemzet és ennek minden befolyásos tényezője a közszabadság és alkotmány alapján azon fáradozik, hogy Magyarországot, édes hazánkat, szellemileg és anyagilag fejlessze és a magyar államot kiépítse.

Ezután *Tóth István* városi főjegyző ritka szép beszéddel üdvözölte a főispánt. A nagyhatású beszédet a közönség szünni nem akaró éljenzéssel fogadta.

A főispán azután visszament a városházára, a hol az egyes küldöttségeket fogadta.

Legelőször a róm. kath. klerus küldöttsége tisztelgett a főispán előtt *Prifach József* pápai praelatus nagyrépost vezetése mellett. A küldöttségeknek egy végnélküli sora következett ezután úgy hogy a diszebed 2 óra helyett fél négy órakor vette kezdetét. Az ebéden mint a főispán vendégei 430-an vettek részt.

A pohárköszöntőt *Fiáth Pál* főispán mondta, a királyt, a királynét és *József főherceget* áttéve. A második pohárköszöntőt *Károly János* kanonok mondta a vármegye nevében a főispánra, *Diétrich Szilárd* a város nevében szintén a főispánt köszöntötte fel, míg *Balassa Sándor* tb. főjegyző a szomszédos törvényhatóságokra mondott szép felköszöntőt.

Mint rendszeren történni szokott megindult a beszédek árja s egymást érték a felköszöntők.

Nem hallgathatjuk el azonban, hogy a diszebed rendezése nagyon hiányos volt. Ezer szerencse, hogy a főispán mástól órával később érkezett a kitűzött időnél, mert különben kiszámíthatatlan zavarok következtek volna be. Senki sem tudott felvilágosítást adni arról, hogy a helyek hol voltak. Így aztán mindenkinek magának kellett megkeresni a helyét. Méltóztassanak most elképzelni milyen bonyodalom volt, midőn 400-nál több ember négy száz helyet jár végig!

A mi az ebéd egyébb kellemetlenségeit és más panaszait illeti ezek már nem tartoznak a mi hatáskörünkbe. Arra hivatott egyének majd felpanaszolhatják a vendéglátó főispán előtt.

Este a színházban a főispán tiszteletére *diszebeadás* volt, a melyre igen szép közönség jött össze. „*Charitás*“ Váradai Antal verses drámája került előadásra. Gyöngye darab, a lehető leggyöngébb előadásban. Egyedül a mi kárpótolta a közönséget az előadás hiányaiért, az *Gasdy Aranka* vendégszolgája volt, a ki régi kedvence a székesfejérvári közönségnek s a kinek felléptét ezuttal, mint rendszeren, tüntető ovációval fogadták. *Charitás* szerepét játszotta s a mit csak lehetett ebből a képtelen szerepből érvényre juttatni, azt érvényesítette. Gyönyörűen szavalt *Váradai* ragyogó nyelvezetével irt verses szerepét. A közönség minden felvonás után 5-6-szor kihívta a lámpák elé, sőt nyílt színen is többször perczekig tartó tapssal jutalmazta tehetséges játékát. — A többi szereplőkről jobb, ha nem is beszélünk!

A főispán családjával az első számú pá-

holyból nézte az előadást. A páholy a város színeivel volt szépen feldiszebeve.

A színházi előadás előtt a déli vasut műhely dalárdája rendezett este fél nyolcz óra-
kor szerenádót a főispánnak.

A holnapi közgyűlés.

Nagy esemény a holnapi közgyűlés, és hogy az e város történelmében forduló pontot képezzen egyedül és kizárólag a város törvényhatóságának tagjaitól függ.

Az első eseménye mindenesetre az lesz, hogy az új főispán *Fiáth Pál* báró fog a közgyűlésen elnökölni. Ő fogja vezetni és ellenőrizni a tanácskozást s kétségtelen az, hogy jobb kezekben nem is lehetne az letéve.

A másik eseménye az lesz a közgyűlésnek, hogy *Havranek József* polgármester a közgyűlés előtt befogja jelenteni, hogy állásától meg kíván válni és kérni fogja a közgyűlést, hogy nyugdíjaztatását engedélyezze.

A polgármester e szándékához nem fűzünk kommentárt, a kik lapunknak álláspontját ismerik, azok tudják nagyon jól, hogy *ez a város érdekében nagyon is sürgős szükségnek* tartottuk. De annak tartotta velünk együtt az egész város lakossága. A közhangulatot, ha egy kissé későn is, de végre felismerte *Havranek* polgármester is s belátta, hogy neki nem csak nem lehet tovább maradnia a város élén, de a közérdek szempontjából *nem is szabad*. Elég okos ember, hogy midőn felismerte helyzetét levonta abból a konzekvenciákat és eltávozik saját elhatározásából, nem várva be a polgárság lesújtó ítéletét, a mely őt előbb-utóbb kötelezte volna.

Távol álljon tőlünk a szándék, hogy ezt az elhatározását ellene felhasználjuk. Menjen a megérdemelt nyugalomba, a polgárság nem fog nehézségeket csinálni. Lehetetlen azonban, hogy a visszavonulás tervébe vett módoszataira nézve ne tegyük meg észrevételeinket.

A polgármester távozását a közhangulat *első sorban* a multban elkövetett hanyagságáért és bünös elnézéséért követelte, másodsorban pedig azért, *mert nem bízott abban, hogy est a rendszert s annak bünösét megsemmisítheti*, addig, a míg ő polgármesteri hatalmából paizsot von feléjük, hogy megvédje őket minden támadástól.

Már most azt halljuk, hogy a polgármester elmegy, a mint azt tennie hatalmában áll, ugyanekkor ő maga ismét azt hangoztatja, hogy ez a legnagyobb gyorsaság mellett sem lehetséges *Julius cseje* előtt.

Ez pedig — legalább a fentebbi értelemben — nem áll. Semmi sem áll utjában, hogy a polgármester 10-12 nap alatt állása terheitől megszabaduljon. Nem áll semmi sem utjában ennek, ha a polgármester is óhajítja s a közgyűlés is így kívánja.

Azt mindenki tudja, hogy a polgármester öreg ember; azt, hogy beteg ember, érzi ő maga s megállapíthatják néhány óra alatt az orvosok. Összeülhet pár nap múlva a nyugdíj választmány, a mely egy rendkívüli közgyűlésen május hó 11-én vagy 12-én tárgyalhatja nyugdíj iránti kérvényét és felmentheti hivatalától a polgármestert. Nem kell ilyen rendkívüli esetekben olyan szigorúan alkalmazkodni, a hónapoként tartott rendszeres közgyűlésekhez. Hiszen a közgyűlés összehívhatja magát akkorra a mikor akarja, de összehívhatja tetszés szerinti időben maga a főispán

is. Ha a csapatkórház ügyét rendkívüli közgyűlésen tárgyalják, talán tárgyalhatják a polgármester nyugdíj iránti kérvényét is ilyen gyorsan. Hiszen úgy halljuk a polgármester veszedelmes szívbajban szenved, a mely ilyen izgalmak között minden perczen megölheti. Egy ember élete, no meg a város érdeke csak megérdemli azt, hogy egy rendkívüli közgyűlést hívjunk össze. Csak nem kell ragaszkodni a *Havranek* féle rendszer huza-vonáshoz.

Ha a polgármester menni akar, — a mi most már kétségtelen — úgy illik is, kötelességünk is, hogy ezt az óhaját neki minél előbb teljesítsük. A késlekedés, a huzavona, nem csak gyanus értelmezésekre vezet, de veszedelmes is, mert ezáltal a hurokra nem került bünösök ismét egy-két hónapig egérutat nyerne.

Általános a gyanus, hogy a polgármesternek ez a mindenfelé elterjesztett szándéka, csak egy újabb ravasz fogás, a melynek első sorban az lenne a szélja, hogy elejét vegye az ő fegyelmi eljárásának és felfüggesztésének, s így ismét a polgármesteri hatalom birtokosa maradjon egy-két hónapig, mely idő alatt nagyon jó szolgálatot tehetne bizalmasainak. Ennek a lehetőségét azonban minden áron meg kell akadályozni.

Ha tehát a polgármester nem nyilatkoznék a közgyűlésen, hogy nyugdíjaztatását kérelmezi, az esetben figyelmen kívül kell hagyni, az ő szándékait, a melyeknek értékét és sokban czélját sem lehet belátni és intézkedni kell, hogy ellene a fegyelmi eljárás megindítás-sék, s az állásától való felfüggesztéssel kell keresztül vinni azt a kényszerítő szükséglet, hogy a polgármesteri hatalommal ne fedezhesse a bünösöket. Ha nem megy saját jó szántából minél előbb nyugdíjba, úgy, a vizsgálat révén kell kideríteni, hogy *egyáltalában van-e joga a nyugdíjhoz*.

Ne engedje félrevezettetni magát a közgyűlés egy újabb ravasz fogással, mert már gyöngeségéért így is súlyos vádakkal illeti a város polgársága magát a közgyűlést. És ha most ravasz kurtanggal esetleg félrevezetnék, úgy a város körülben is elkeseredett polgársága beláthatlan izgalmaknak dobatnék martalécul.

Mi már a mult alkalommal megirtuk és kértük a törvényhatóság tagjait, hogy kötelességüknek félélmét nem ismerve feleljenek meg.

Mi a közgyűlés lefolyásáról ezuttal gyorsírói főjegyzések nyomán a lehető legrészlete-sebb tudósítást közlünk, hogy mindenkinek a működése hiven álljon az érdeklődő polgárság előtt.

Mi megtettük eddig lelkiismeretesen a kötelességünket, ha fáradságunknak nem lesz meg a várható eredménye, azért kizárólag a bizottsági tagok felelősek egyenként és együttesen.

*

Még csak a fegyelmi vizsgálatot kért gyanusítottakra nézve jelentjük ki, hogy mi — a mint már meg is irtuk — több adatot senki ellen nem adunk, míg *Havranek József* a polgármester. Nem adunk pedig azért, mert a mit eddig adtunk az mind eltusoltatott s csak az marad meg, a mit nem lehetett eltusolni. Keressenek s ha akarnak találni fognak.

Ez alkalommal *többet nem írunk!*

HIREK.

— **Májusi ájtatosság.** A katolikus anyaszentegyház az év legszebb hónapját, a virágok királynéját, a kedves májúst az emberi nem Megváltója édes anyjának, Mária tiszteletére szenteli. A virágok kertek megfosztatnak diszeiktől s mint csokor vagy koszorú kerülnek a szent Szűz szobraihoz. Bűvös fénybe borulnak a templomok, lángok gyulnak ki az oltárokon; virág mindenütt, a hová csak tekint a szem; kedves illat tölti be a szent falakat s a hűvek megfellekedve a világ minden bajáról szent elragadtatással zengnek éneket a menykirálynéja tiszteletére. Így van ez mindenütt, nincs község vagy város széles e világon, a hol Jézus követői vannak, hogy azok az egek királynéjának szentelt eme hónapban a szokottnál fényesebben ne mutatnák ki mély tiszteletüket Mária iránt. Így van ez itt is szent István király városában, Székesfehérváron. A szent-Ferenczrendiek templomában naponként délután 6 órakor szent beszéddel egybekötött litánia tartatik. A szent beszédek a világi és a ferencz-rendü áldozások fölváltva fogják tartani. Az ájtatosságok fényét nagyban fogják emelni a Ferencz József nőnelde bejáró és bentlakó növendékei, a kik *Vida* Dezső énektanár vezetése mellett gyönyörű Mária énekeket fognak előadni.

— **Lakás változtatás.** A belvárosi kath. kör lakását május hó 1-én a *Lakos*-féle házból, a hol megalakulása óta helyisegei voltak, átteszi a Jókai-utcában levő *Aujeczký*-féle ház — a plébániával szemben — emeletére. A tagok részére az új lakás is nemcsak a legnagyobb kényelemmel lesz ellátva, sőt a régi lakás fölött még azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy kerti helyiségében a tagok szórakozására egy kitünő teke pálya áll rendelkezésre. Izletes ételletről és italokról ugyancsak az *Aujeczký*-féle házban levő *Belák* jóhírű vendéglője fog gondoskodni.

— **A város törvényhatósága 1897. évi április hó 29-én délelőtt 9 órakor a városház nagytermében rendes havi közgyűlést tart, melynek eddig megállapított tárgysorozata a következő:** Az üresedésben levő pénztárnoki állás betöltése. Felmayer Károly elhalálozásával üresedésbe jött közigazgatási bizottsági s központi választmányi tagságok betöltése tárgyában. Felmayer Károly elhalálozásával üresedésbe jött ipariskolai bizottsági tagság betöltése tárgyában. Nmélt. magy. kir. belügyminiszterium leirata az adófelszámolási bizottság elnökei kinevezése tárgyában. Városi tanács előterjesztése a birtok-határok megjelölése tárgyában készített szabályrendeletre vonatkozólag. Városi tanács előterjesztése a Kalló és Purger malom közti terület bérbeadása tárgyában. Városi tanács előterjesztése a belvárosi laktanyában levő kanti bérbeadása tárgyában. Városi tanács előterjesztése Schmideg Ignáczné telekadarabolási ügyében. Városi tanács előterjesztése Szenczi János törleési engedély iránti kérvénye tárgyában. Közgyűlés határozata a katonai csapatkórház építési ügyében. Pozsony szab. kir. város közönsége meghívót küld a koronázó emlékszóbor leleplezési ünnepére. Pauer István állatorvos hivatalos jelentése az állategészségügyről. Farkasdy Dezső bizottsági tag lemondása a vizsgálati bizottsági tagságról. Városi tanács előterjesztése *Seidel* Lajosnak hivatalos állásától történt felfüggesztése tárgyában. Polgármesteri jelentés *Seidel* Lajos és *Hegyi* János elleni fegyelmi ügyben, *Winkler* Vilmos főmérnök által önmaga ellen kért fegyelmi vizsgálat tárgyában, *Paulovits* Ferencz katonai nyilvántartó által

önmaga ellen kért fegyelmi vizsgálat tárgyában, *Langmár* Gáspár alkalmarás által önmaga ellen kért fegyelmi vizsgálat tárgyában, *Szilágyi* Ferencz rendőrbiztos által önmaga ellen kért fegyelmi vizsgálat tárgyában.

— **Társas vacsora.** A belvárosi kath. kör azon alkalomból, hogy május elsején régi lakásából kiköltözik f. hó 29-én este fél 8 órakor saját helyiségeiben társas-bucsu vacsorát rendez. Egy teríték ára 1-20 kr. Izletes ételletről és italokról *Kostyelik* József vendéglős fog gondoskodni. A társas vacsorára ez uton is felhívja a tagok figyelmét a rendezőség.

— **Pallér** Kelenem temetése. A szövetnek, mely önmagát emészté, míg másoknak világított, utolsó lobbant — kialudt. Ott fekiúdt a drága halott örökzöld pálmák és cipruszokkal környezett ravatalán, a főgimnáziumnak gyászlepelbe ültözött dísztermében. A nagy-számú viaszgyertyák euyhe világossága alig ért fel a magasra helyezett érczkoporsóig, félhomályban hagyva a gazdag-virágú koszorúk festőies csoportozatát. A feledhetetlen elhunyt jobbra és balja felől növendékei közül hat gyászba öltözött délczeg ifju állt őrt a pálmák lehajló lombjai alatt. A nyugalom, az ünnepélyes csend mély benyomást keltezték az érkezőkben. Pedig sokan zárandokoltak el a megboldogulthoz az intelligencia, középosztály, sőt a pórnép közül is, hogy utolsó „Isten hozzád”-ot mondjanak hiált porai felett. És a ki eljött leróni a kegyelet adóját, a ki látta azt a jóságos arczot élettelenül, mereven, az nem távozhatott az igazi részvét érzete nélkül, az magával vitte szívében azt a kifejezhetetlen mély benyomást, mely örökké táplálni, szilárdítani fogja az iránta érzett kegyeletet. — Vasárnap délben zarták le a koporsót s azután már nem sokáig volt nyilvánosan megtekinthető a ravatal, rendtársain kívül csak barátai és jó ismerősei maradhattak a közelében. A gyászszertartást *Vajda* Ödön zirczi apát végezte. Midőn a koporsót kivitték, alig tudtak előre hatolni az amugy is szűk Iskola-utcában, melyet zsúfolásig megtöltött a várakozók tömege. A koporsó után ment *Vajda* Ödön és segédlete, utána a tanári kar. Megható látvány volt, amint azok az öreg tanárok öszbeborult, lehajtott fővel követték elhunyt vezérüket utolsó utjában; akik öt mint életerős, vidám jóbarátot hagyták el, gondolhatták-e, hogy így fogják viszontlátni. — A cisztercezi rendházak képviselőitében megjelentek: *Ereky* Alfonz főszámvévo, *Borsóty* Miklós hittanár (*Zirczről*); *Incedi* Dénes igazgató, dr. *Mócs* Szaniszló tanár (*Pécsről*); *Szenczy* György igazgató, *Ledniczky* Ipoly tanár (*Bajáról*); dr. *Werner* Adolf tanár (*Egerből*); dr. *Pisster* Imre igazgató (*Budapestről*); *Kéri* Vidor jószágkormányzó és *Sayer* Nándor plébános (*Előszállásról*). A temetést megelőzőleg dr. *Steiner* Fülöp megyés püspök részvéltáogatást tett a rendházban *Vajda* Ödön zirczi apátnál. A temetésen ott láttuk a megyei. városi, állami tisztviselőket, a helyben államászó honvéd és cs. és kir. közös hadsereg tisztikarát, báró *Fiáth* Miklós orsz. képv., gróf *Czirák* Antal stb. az összes városi fiú- és leányintézetek növendékeit, különböző testületek stb. — Kinn a szt. háromság temetésében a szertartás végezte után a főgimnáziumi énekkar megható gyászéneket adott elő dr. *Kaposy* Endre tanár vezetése alatt. Másnap, azaz folyó hó 26-án, d. e. 9 órakor ugyancsak *Vajda* Ödön zirczi apát mondotta a rekviemtet a megboldogult lelkiüldösségeért. A gyászravatalra koszorukat helyezték: *Spitkó* Lajos tankerületi főigazgató („Isten veled jó

barát!); a tanári kar („Szeretett főnökének és igazgatójának!); dr. *Lauschmann* Gyula („Hálás tanítványa!); dr. *Arohay* Antal („Szeretett tanárjagat!); volt tanítványa („Felejthetetlen igazgatójúnknak!); özv. *Say* Rudolfné és családja („Tisztelete jeléül!); a főgimnáziumi ifjuság („Felejthetetlen igazgatójúnknak!); *Kubik* Lőrincz és neje („Tisztelete jeléül!); *Kleidin* Rudolf és családja stb.

— **A görög-török háboru.** Annak a hellén historiának, a melynek anyai lapja van tele irva Leonidás, Miltiades, Temistokles fényes győzdelmeivel, sötét lapjai is vannak. A hellén nép kegye hamar elfordult attól a hadvezértől, a kinek nem kedvez a hadi szerencse. Így történt *György* királlyal is apr. 25. óta a mikor a török elfoglalta *Larisszát*, a görög hadsereg fő hadiszállást s megszállta *Tirnavost*. Az ellenség, mint a görgeteg rombolva tolong Athén felé, melynek lakói rémületek s elkeseredés végletei közt hanykódva, boszut líhegve, dühöngve fogják körül a király palotáját. A görög király sorsa szomorú, pedig mégsem száll magában, megalázkodással még most sem akarja népét megváltani a végromlástól. Ha pedig Görögország tovább is macacszkodik, úgy még szerencse lesz, ha Görögország tragédiáját a királyfutás, nem pedig a királyfogás fejezi be.

— **Furfangos bankóhamisítók.** Kevésbe mult, hogy egy egész bankóhamisító-bandát nem fogott rendőrségünk. A három vagy négy tagból álló részvénytársaság ott gyűlésezett a vásártéri jégverem mögött s midőn már látták, hogy magukban semmire sem tudnak menni, egyikük találomra egy embert intett magához s így szóló hozzá barátságos hangon: „Barátom, maga nekem ajánlva van, mint olyan ember, a ki megbízható és tud a pénzzel bánni. Nézze csak! néhány nagyobb bankó van nálam, de ezeket így nem használhatom, — ezalatt 10 drb. tízforintos és 1 darab százforintos bankjegyet vett elő, — szeretném ezeket felaprózni. Ha beváltja valahol, szivesen adok néhány forintot.” *Horváth*, mert így hívták a megszólítottat, először habozott, de később észrevéve, hogy kikkel van dolga, csakugyan vezetni kezdte őket, de a városháza felé. A jómadarak követték őt egy darabig, bár kissé hajzmatlanul, hanem mikor a városházából a bajduk leléjük juttek, hátat fordítottak a jámbor *Horváth*nak, a városházának, az egész rendőrségnek és illa berek, nádak, erek! úgy eltűntek, mint a kámfor. *Kovács* biztos embereit a szökevények után küldötte, de mindössze egy öreg embert tudtak elfogni. a ki szinte társuk volt, de persze, pénz nem találtak nála és sem szép szóra, sem kényszerítés nem vallott semmit. *Reé* h. főkapitány azonnal táviratozott illetőségi helyükre és Adonyba a csendőrséghez, a hova állítólag utban voltak a hamisítók.

— **A vásári forgalom.** A mibe a vásárló közönség beletörődött, az évek óta fennálló ősi rendet az idei Szent-Györgyi vásár megbontotta. A megjósolt eső, szél vagy por helyett mindkét napon át a legkellemesebb csendes idő csalogatta a vásárba a közönséget. Nem esoda tehát, hogy a forgalom is nagy volt; különösen nagy keletük volt a lovaknak. A lókereskedők már a sorompónál várták a lovasgazdákat s igyekeztek velők ott hevenyébe megalkudni. Azonban a vásártérre is nagy-számú ló került, hol meg a francia s főleg a görög katonaság részére vásárolták a lovakat. Összesen 1500 dr. lo adattott el, közöttük aránylag kevés értékes nemesvérű is. A marhavásárlás is nagy lendületet nyert. Az eladott szarvasmarhákrol kiállított paszusok száma 1440.

— **Hivatlan vendégek.** Megmenekült ugyan a napokban lefolyt vásár a szokásos „elemi csapatok” egyikétől, de attól a másiktól, a mely nem a fellegekbeli intézi látogatá-

sát: a zsebmetszők és tolvajok bandájától ezuttal sem volt ment. Eljöttek ök s köztük néhány már ismerős delikvens, a kik ugyan nem sokáig élvezhették az arany szabadságot, mert jólsikerült fényképeikről csakhamar rájuk ismert a rendőrség s felajánlotta nekik barátságos, hűs szobácskáit. Így kerültek szoros közelségbe egyösömő zsebmetsző, tolvaj és 4 darab cigány. Ez utóbbiak most egymásnak vetik a „szerencsét.”

— **Szenvedélyes cigarettázó.** Nem jó mikor két vetélytárs úgy szembe kerül egymással mint itt a vásárterén a panorámás és a czél dobó. Hja! Fortuna asszony maga sem tehet róla, hogy midőn az egyikre mosolyog, akkor a másik felé a hátát fordítja; forogni csak nem fog a kedvükért, mint az a czifra ringliszil, nem is kívánhatják tőle. Így történt, hogy míg a panorámához csak úgy tódult az a sok vidéki atyafi, a czéldobó ponyvája alatt alig egy-két szál legény próbált szerencsét. Nem is csoda, mikor az a pepita nadrágos talian olyan sok csodálatos dolgot tud mondani: „Előre motyorok előre! Itt látni az egész filág, meg tisztenhat falu! Itt fan két fad emper, egyiknek az egyik lápa rövidebb, a másiknak a másik lápa hosszabb. Itt fannak amerikai fad állat; krokodil, leopárducz, sakál és az óriási bábaszem kió, a mely minden hónapban egy kisasszonyt eszik meg rózsaszínű ruhába!” „Már ezt megkék tapasztany!” s egymásután tündeztek el a kék posztó függöny mögött: öreg, fiatal, legény és leány egyaránt. Bezzeg nem úgy történt *Hübschel* Jakab áttelleni sátorában. Hiában rogyogtak az állványokon azok a czifra porcellán virágvázák, korsók, gyertyatartók, tükrök, hiában ketvegteg, csönögtek a vekker órák, hasztalanul szólt olyan fület siketítően az a kopott sipláda, csak nagy ritkán akadt vállalkozó lélek, a ki ebben az önző, kalmár világban néhány hatost áldozott Fortunának. Jól látta ezt *Sunyi* Józsi alkalmazott s mélyen kelkeseredett. Egésznap ott ülni a bodében kellemes illatu cigarettára nélkül, az türehetetlen! Pedig ha nincs kereset, nincs cigarettá! Össze beszélt hát néhány hamarosan megismert, bátor suhanczcal, hős tette határozván el magukat. Leszált az éj! A sátor bezárt ponyvája alatt gyanutlanul, édesdeden szunyadt *Hübschel* Jakab, mialatt *Sunyi* megkezte tervezett munkáját. Lukat hasított a ponyván és bajtársainak 7 órát, láncot, tükrött és egyéb kisebb tárgyat adott ki, melyeknek értéke körülbelül 30 *frta* rugott. Reggel azután a nagy szákmányt elakarták adni, de hogy történt, hogy nem, elég az hozzá, hogy a kapitánysághoz kerültek. Hiában való volt azután *Sunyi* urumnak védekezése, ott csörögtek már a kulcsok a szolgálka kezében, a ki csak a r. kapitány intését várta, hogy megnyisson egyet azok közül a vasajtók közül. „János bácsi kérem, csak a cigarettáimat...” susogá *Sunyi* a szolgálkának. „Mí bajod van megint?” kérdé a r. kapitány. „Hát kérem csak a cigarettáimat, meg egy kis tüzet kértém.” — A másik pillanatban már a dityiban érezte magát cigarettá nélkül, illatos dohányfüst nélkül.

— **Déli vasút.** F. é. május hó 1-én a déli vasut vonalain új menetrend lép életbe, mely a következtetkező lényegesebb változásokat tartalmazza: A *budapest-pragerhofi* vonalon a 203 sz. nappali gyorsvonat az ediginél 30 percczel későbbben, vagyis 7 óra 30 percczel reggel, a 205 sz. személyvonat pedig 30 percczel korábban, azaz 6 óra 40 percczel reggel fog Budapestről indulni. A 206 sz. személyvonat Pragerhof-Kanizsa között korábban közlekedik, (indul Pragerhofról 9 órakor délelőtt, érkezik Kanizsára 12 óra 10 percczel délután) s ugy ezen vonat, mint a 203 sz. gyorsvonat is Kanizsán a Bécsbe menő gyorsvonathoz csatlakozik. Balaton-Szt Györgyről Kanizsára egy új másodrendű személyvonat hozatik forgalomba, mely 6 óra 40 percczel reggel indul Balaton-Szt-Györgyről és 8 óra 9 percczel délelőtt érkezik Kanizsára. A gyorsvonatok nyáron Szántód helyett Balaton-Földváron fognak megállni, a Budapest felé menő gyorsvonatoknál pedig Fonyód fürdőtelep állomáson is feltételes megállás lesz rendszeresítve. — A *bécsújhely-kanizsai* vonalon a Kanizsa-Szombat-

hely között jelenleg közlekedő 311 és 312 sz. másodrendű személyvonatok, valamint a Sopron-Bécsújhely között közlekedő 315 és 316 sz. gyorsvonatok kiküszöbölésével Kanizsától Bécsbe és vissza egy új személyvonat lesz indítva. Indulás Kanizsáról 6 óra 5 percczel reggel, érkezés Bécsbe 1 óra 35 percczel délután; indulás Bécsből 2 óra 55 percczel délután, érkezés Kanizsára 11 óra 1 percczel este. A Kanizsáról Bécsbe menő gyorsvonat a Budapestről jövő 203 sz. gyorsvonat, a Pragerhofról jövő 902 sz. személyvonat és a Barcsról jövő 902 sz. személyvonat csatlakozásának bevétele miatt később fog közlekedni; indul Kanizsáról 12 óra 20 percczel délután, érkezik Bécsbe 5 óra 35 percczel délután. — A *kanizsa-barcsi* vonalon a 902 sz. személyvonat Barcsról 8 óra 45 percczel délelőtt indul és 11 óra 14 percczel délelőtt érkezik Kanizsára. Ezen vonat Gyékényes állomásban csatlakozik a m. kir. államvasutaknak 7 óra 10 percczel reggel Zágárból induló személyvonathoz, mi által a közvetlen gyorsvonati összeköttetés Zágárból Bécsbe ismét helyre lesz állítva. (Indulás Zágárból M. A. V.-ről 7 óra 10 percczel reggel, érkezés Bécsbe 5 óra 35 percczel délután. — A *steierbüch-szisszeli* vonalon az 513 sz. másodrendű személyvonat 8 óra 24 percczel délelőtt fog Sziszekről indulni és 10 óra 10 percczel délelőtt érkezik Zágárból D. V. pályaudvarra Vasár- és ünnepnapokon Zágárból D. V.-ről 4 óra 40 percczel délután egy új személyvonat indítatik Zapresicre, mely 5 óra 12 percczel délután érkezik oda. A közelbeli adatok az állomásokban kifüggesztett menetrend hirdeteknyekben foglaltatnak. Zsebről menetrendek úgy mint eddig, a vasuti pénztárokknál árusítatnak el.

Közigazdaság.

A szőlők trágyázása.

A szőlők trágyázása terén az utóbbi évtizedben igen sok vizsgálat hajtattott végre, a mely vizsgálatnak eredményéből a szőlők okzerü trágyázására vonatkozó szabályok habár egész általánosságban megállapíthatók. Általánosságban mondom azért, mert a szőlők trágyázásánál is ép úgy mint a kultúrönvények trágyázásánál nem lehet oly különleges trágyázási szabályokat felállítani, a melyek minden körülmény közt alkalmazhatók, minthogy a trágyázás eredménye rendkívül sok körülmény, így p. o. az éghajlati viszonyok, a fekvés, a talaj minősége stb. foly be, a mely viszonyok pedig minden helyen mások és mások. A általános szabályok röviden a következőben foglalhatók össze:

1. Mily időközökben trágyázzunk a szőlők alá?

Régebben az volt a szokásban, hogy a szőlőt minden 35 évben trágyázták meg. A legtöbb helyen azonban a szőlő trágyázását teljesen feleslegesnek tartották, vagy legfeljebb csak 10–20 év múlva trágyázták be. A vizsgálatok eredményéből kitűnik az, hogy a szőlőt minden évben meg kell trágyázni, a midőn is a termések biztosabbá válnak, de egyuttal, a szőlőnek mindég kész tápanyagok állván rendelkezésére, külső kártékony befolyások ellen jobban meg lesz védve, minthogy a vessző erősebben kifejlődhetik.

2. Mily trágyával trágyázzandók a szőlők.

Szőlők lehet trágyázni elsöbben is istálló trágyával. Az istálló trágyának a szőlőre gyakorolt kedvező befolyását az, a ki már egyszer azall szőlőjét megtrágyázta, bizonyára ismeri. Sajnosan azonban, hogy arra, miszerint a szőlők évente istálló trágyával trágyáztassanak be, rendszerint a szőlőbirtokosok nem áll elég trágya mennyiség rendelkezésére. Másrészt pedig vannak olyan szőlőhegyek, a hova az istálló trágyát felfuvarozni igen nagy költségbe kerül, vagy pedig teljesen lehetetlen a meredek utak következtében. Ily esetekben nem marad egyéb hátra, mint az istálló trágyát zöld és műtrágyázással pótolni.

Zöld trágyázás alatt értjük azt a trágyázási módot, a midőn a szőlő sorok közé alacsony növésű pillangó virágukat, így p. o. here fé-

léket, csillagfirtót, szeradellát, esetleg bükkönyt borsót vetünk, s a zöld trágyául alkalmazott növényt virágzása idejében alászántjuk vagy bekapáltatjuk. A zöld trágyul vetett növény sűrűségél fogva elnyomja a szőlőköt fejlődő gyomekat, másrészt azonban meggátolja a talaj megkérgesedését, megkeményedését. A zöld trágya egyuttal szaporítja a talaj szerves anyagait a humusz és minthogy a pillangó virágok a levegőből nitrogént vesznek fel, egyuttal a talajt nitrogénben gazdagítja. Hogy a zöld trágyázásnak igazi sikere legyen, szükséges leend a zöld trágyául vetett növény alá foszforvas és kali trágyát is alkalmazni műtrágya alakjában.

Felhasználhatók továbbá a szőlő trágyázására a műtrágyák is. Számatalan műtrágyázási kísérlet bizonyítja, hogy a műtrágyák segítségével a szőlők természetét, továbbá a bor minőségét tetemesen fokozni és javítani lehet. E czéira lehet az egyes műtrágyákat külön is alkalmazni, de legjobb ha műtrágyázással mind a három legfontosabb tápanyagát a szőlőnek t. i. a kálit, nitrogént és foszforvasat megadjuk. Ha csak nitrogén és foszforvas trágya lesz alkalmazva, ugy a vesszők erősebbek, a leveletet durább lesz ugyan, de a must minősége alig javul. Nitrogén és kali trágya fokozza ugyan a termést, de ismét a minőség hátrányára.

A vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a szőlőnek jó termőerőben való tartására évenként 140 kg. nitrogén, 130 kg. kali és 150 kg. foszforvas szükséges. Ezen tápanyagok fedezhetők: chilisalétrom, kénvas vagy chlorkáli és szuperfoszfátban. A chilisalétrom egy részét helyettesíteni lehet szerves eredetű nitrogén trágyával p. o. vérliszt, szaru hulladékkal vagy pdeig kénvas ammoniummal, a mely a kilopánsnak kevésbé van kitéve, mint a chilisalétrom. Dr. Wagner Pál 1 arra-100 négyzögméter ajánl: 3 kg. szuperfoszfátot, 1,7 kg. chlorkalit, 2 kg. kénvas ammott és 2,5 kg. chilisalétromot.

Dr. Bersch minden 50 darab tükere ajánl 2,5 kg. szuperfoszfátot, 2 kg. kénvas kálit és 2,25 kg. chilisalétromot.

Fel kell végül említenem azt is, hogy az oly szőlő talajon, a melyek mészből szegények, a mésztrágyák is kitűnő hatásnak. Mésztrágyául hektáronként 20 q. égetett mészt ajánlható és minden évben ismétendő.

Szobafestő és mázoló

munkákat jutányos árban elvállal és gyorsan elkészít

VÉGH GYULA

szobafestő és mázoló,

Székesfejervár: Szarka-utca 3. sz.

Különösen figyelmébe ajánlja a nagy közönségnek szobafestéseit, melyek az ez időnyre érkezett ritka szép új minták alapján készíttetnek.

Dívtatos és előkelő színek.

A szobafestészet szakmájába vágó kézi festészetek művészi kivitelben állítatnak elő.

Thonfestészet minden színben *

* és a legizlésebb kiállításban.

Megrendelések a legolcsóbb árak mellett a lehető leggyorsabban elvégeztetnek.

RODEIMRE

URI ÉS NŐI DIVAT ÜZLETE

Sz.-Fejérvárott, Nádor-utca 12.

A mélyen tisztelt vevő közönség becses figyelmét bátorkodom felhívni, tavaszi és nyári árakra, melyek új üzletemben nagy választékban, legjobb minőségben olcsó árakon szerethetők nállam be; u. m. divatos férfi és fiu kemény és puha

KALAPOK.

Női, férfi és fiu szalma kalapok.

Férfi Chiffon ing

sima, szegélyezett, himzett gallérok fehér és színes, divatos formákban, férfi háló ingek, a legjobb gyártmányu lábravalók szatén és köpper

REKLAM NYAKKENDŐK

a legdivatosabb formában és színekben drb. 20—25 kr.

BŐR KESZTYŰK

elismert legjobb gyártmányu női- és férfi, minden létező színekben 1.20.

Nagy választék szövött árúkbán

u. m. férfi, női és gyermek harisnyák, női, férfi czérna, és selyem kesztyűk. Női, és férfi nap- és esernyők, kész fiu, és lányka ruhák, női bluzok, kötények mosó, és lüster, váltázók (mider), csipkék szalag és Schweiczi himzések, kötő és horgoló pamutok gyoles vásznak siffon, és minden e szakmába vágó rövidáru czikkek.

nak 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes érték-papírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Székesfehérváron, 1897. évi január hó 1-én, a kir. tszék mint tkvi hatóság.

Kovács,
kir. tszéki bír.

Hirdetések

felvétetnek kiadóhivatalunkban jutányos áron.

Mi a Schapirograf?*)

A Schapirograf új, felülmulthatatlan sokszorosító készülék levelek, okmányok, rajzok jegyzeteknek önálló, költségmentes fekete nyomású sokszorosítására. Ezt a készüléket még a laikus is könnyen kezelheti, mert föltűtte egyszerű s jótalok a biztos eredményért. A papírra tintával írott írásról vagy rajzról sajtó vagy vegyi szerek alkalmazása nélkül rövid 15 perc alatt vagy 150 másolatot lehet készíteni. Egy ilyen négyzet vagy folio nagyságra alkalmas Schapirograf ára a teljes felszereléssel együtt 15 frt. Kivánatra hajlandó vagyok a Schapirografot négy nap próbahasználatra az én káromra bérmentesen megküldeni, visszaküldés esetén semminemű kárpótlást nem igénylek. Már több ezer különféle nagyságu ily készülék van használatban.

PHOL FRIGYES vezérképvisező, Wien I., Rudolfsplatz 13.

*) Prospektust ingyen küld.

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

Csak csekély

kaphatók!

Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó czikkek, valamint

ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LŐWY ADOLF + + + + +
+ + + + + **SZ.-FEHÉRVÁR.**

(Felmayer mellett.)

9219. szám/tk. 96.

III. Árverési hirdetményi kivonat.

A székesfehérvári kir. törvényszék mint tkvi hatóság közönségre teszi, hogy a székesfehérvári egyházmegyei kegyes alapítványok pénztára végrehajthatónak Papp Ferenczné szül. Palkovits Julianna, Nyakas András és neje Palkovits Anna végrehajtást szenvedő ellen 400 frt. — kr. tőke kivetetés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a székesfehérvári kir. törvényszék székesfehérvári kir. járásbírósa, területén levő Székesfehérvárott fekvő a székesfehérvári 4571. számú betétben A. I. 1—2 sor 2329., 2330. hrsz. a. foglalt lalház és kertből álló ingatlanokra az ezen betétben 610. sz. a. Palkovits Györgyné szül. Antal Anna javára bekebelezett holtiglani haszonélvezeti jog épségben fentartása mellett, 819 frt. kiküldési árban valamint a székesfehérvári 4570. sz. betétben A. I. 1—2 sor 5356, 5357 hrsz. a. foglalt ház és szőlőből álló ingatlanokra, az árverést 384 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1897. évi Május hó 28-ik napján délelőtt 9 órakor a tkvi hatóság hivatalos helyiségébe megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alól is eladatni fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsára-

ARANY ÉREM.

— 1885. —

ARANY ÉREM.

Császári és királyi udvari szállító, a koronás aranyéremkereszt tulajdonosa
AZ „ARANY SISAKHOZ.”

ROSENTHAL H.

KATONAI EGYENRUHA, HADIFELSZERELÉSI GYÁRA

A m. kir. I., IV., V. honvéd-kerületek tisztii egyenruházatainak, a Ferencz József nevelőintézet, a fő- és székváros m. kir. államrendőrsége és a Bács-Bodrog vármegyei rendőrség szükségleteinek szerzője: szállítója.

FŐÜZLET:

V. Gizella-tér 1. sz.

SZÉKESFEJÉRVÁR,
Kossuth-utca 18.

BUDAPESTEN Gyár: VI., Bulyovszky-u. 39.

FIÓKÜZLETEK:

LEMBERG,
Kopernikus-utca 9. szám.

POZSONY,
Híd-utca 4.

Minden fegyvernembeli tényleges és tartalékos tiszték, hadapródok és egyévi önkéntesek, teljes felszereléseik, a m. kir. csendőrség, rendőrség, tűzoltók, stb. egyletek egyenruhái a legjutányosabb árak mellett készítettnek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.